

Szeszmentes sör

Böcsön, a Borsodi Sörgyárban befejeződtek a magyar gyártmányú szeszmentes sör laboratóriumi vizsgálatai. Májusban már meg is kezdik a nagyüzemi gyártást. Az idén a terv szerint 50 ezer hektolitert palackoznak a szeszmentes sörből, amit a gépkocsivezetők is fogyaszthatnak.

Emlékezés Tóth Bélára

Nagyon fiatal, szinte gyermek még, amikor a bérmunkások sorsára jut. A munkát tisztelő, egyszerű és öntudatos cipész munkás úttörő tevékenységet fejtett ki a Vörös Hadsereg által felszabadított Szegeden az új, demokratikus és szocialista rend megteremtésében. Arra talán ő sem gondolt a Horthy-faszizmus két és fél évtizedében, hogy egykor a dolgozó nép bizalmából üzemigazgató lehet. Következésképpen harcok helyett a népi hatalom kivívásában és a szocializmus építésében.

Tóth Béla kisparoscsaládból származott. Édesapja csizmadia, édesanyja cipőgyári munkás volt Szegeden. Szegeden született, 1903. április 23-án. A népiskola 6. osztályának elvégzése után rögtön, 12 éves korában segített enyhíteni a népes családnak nehéz megélhetési gondjait. Hatan voltak testvérek. Még tartott az I. imperialista világháború, amikor — 1916-ban — édesapja vasesztérgályos-szakmában szerződött le a Pálffy gépgyárba. Fölzabodult a szakmában, azonban a súlyos gazdasági helyzetben kevés munkásra volt szükség, a munkabér pedig a megélhetéshez sem volt elegendő. Ezért a cipészszakmában próbálkozott, több szerencsével. Kitanulta a cipész-mesterséget. 1920–1938 között az Első Szegedi Cipőgyárban dolgozott, azután a DEMA cipőgyárban. Ennek a cipőgyárnak lett az igazgatója az 1948. március 26-án történt államosításkor.

A felszabadulás előtt több baloldali, osztályharcos szellemű munkással került közeli ismeretségbe. 1933-ban lett tagja a Bőripari Szak-

szervezet szegedi csoportjának, és később a Szocialdemokrata Pártnak. Az 1930-as évek második felében és a II. világháború idején Bernáth András, Lacsán Mihály, Lacsán Mihályné, Engel Mihály, Bodnár Lajos és más baloldali szocialdemokraták körében dolgozott a szakmában és a mozgalomban. A DEMA cipőgyár munkásaira igen éberén figyelt a szegedi rendőrség. A háború alatt hadiüzemé nyilvánították, és ezért megkülönböztetett figyelemmel követték a nyomozók a munkások és alkalmazottak magatartását. Szeged rendőrfőkapitány-helyettese, Buócz, 1943. október 8-án kelt, az izzig-veig németbérenc Tukats Sándor főispánnak küldött jelentésében közli, hogy „több esetben folytatunk bizalmas megfigyelést a cipőgyár munkásai és alkalmazottai ellen, mert bizalmas értesüléseink szerint bent a gyárban suttogó propaganda folyik a balszélső irányzatok érdekében. A gyár munkásainak többsége szocialista felfogású, de van közöttük kommunista is”.

Ebben a munkásgárdában — akik közül többen még élnek — nevelkedett és dolgozott Tóth Béla, aki marxista, szocialista meggyőződését tettekkel bizonyította. Szeged felszabadulása után. Az 1944. decemberében megalakult üzemi bizottság tagjává választották meg, majd 1945-ben ennek elnökevé. Az 1948. március 26-án államosított DEMA élére Tóth Bélát nevezték ki a kormány. A Dél-magyarországi 1948. március 27-i száma közölte, hogy három szegedi nagyüzem élére munkásigazgatókat neveztek ki: Nagygyörgy Máriát a Szegedi Kenderfonó, Tóth Bé-

lát a DEMA cipőgyár és Kátóna Ferencet a szőregi petróleumgyár élére. A március 27-én megtartott „házi ünnepség” alkalmával régi szakértársai és elvtársai üdvözltek munkásigazgatóvá történt ki nevezése alkalmával. Rögtönzött bemutatkozásakor a legfontosabb feladatát a termelés fokozásában, a munka minőségében és a munkafegyelmében a javításában fogalmazta meg. „Azért dolgozom, hogy megvalósítsuk a szocializmust” — mondotta az egybegyűlt munkások és vendégek előtt. Az 1956. évi ellenforradalom idején megfosztották állásától, mert kommunista maradt és a szocializmus híve volt. A Munkás-Paraszti Forradalmi Kommandó és a párt hívó szavára ő is fegyvert fogott a szocializmus vívmányainak megvédelmezése és további építése érdekében. A szegedi karhatalmi zászlóalj tagja volt. Az 1957. márciusában megalakult munkásörög tagja lett. 1957. februárjában visszahelyezték igazgatói állásába.

A gyártelep kiváló szakmai vezetésében, a termelésben elért jó eredményekért és nagyszerű emberi és politikai helytállásáért számos elismerésben, kitüntetésben részesült: a Munka Érdemrend bronz fokozatában 1964-ben, ugyanezen kitüntetés ezüst fokozatát kapta 1968-ban. A Szocialista Hazáért kitüntetésben 1970-ben részesült. Elnyerte a Felszabadulási Emlékérmét is 1970-ben. Tóth Béla 1977. február 7-én hunyt el, most lenne 75 éves. Nevét és emlékét méltóan öröközik meg az utókor nemzedékeinek.

Dr. Sárközi István

Befejeződtek az egyetemi színházi napok

Dilemma, két darab látán. A JATE-n megrendezett egyetemi színházi napokon a turkui egyetemi színház bemutatója és a szegedi egyetemisták Miként című előadása között feszül némi ellentmondás. Meditálásra készítő.

A finnek Ilf és Petrov világhírű regényét, a Tizenkét széket vitték színre. Hagyományosan, már ami a dramaturgiát, illetve a speciális színházhoz való alkalmazkodás (Auditorium Maximum) mértékét illeti. Szoliditás, mértéktartás és igen kifinomult rendezői munka (az utóbbi Maarit Pyökäri érdeme) jellemezte bemutatkozásukat. S hogy nemcsak a vendéglátói udvariasság mondatja a dícséretet, azt a feltétlen siker is bizonyítja: szinte semmi sem utalt arra, hogy idegennyelven folytatott hosszas párbeszédet és „bemondásokat” zavarhattak volna az élményt, amiben két estén át részünk volt.

Az a kavargó, színes és kedves csibészégekkel tarkított világ, ami a húszas évek „NEP-korszakos” Szovjetunióját jellemezte,

szellemes és hiteles tolmácsolásban tárult a nézők elé. Az olykor kissé rikító smink, a puritán, a lehető legkevesebb maximalizáló színház kihasználó színpadkép Osztap Bender, a nagy kombinátor (Pentti Vyyrylainen kiváló alakításában) szék-kutató kalandjait a bohózat és a reális társadalomábrázolás eredeti harmóniájában volt képes tartani.

Végezetül talán nem érdekelten néhány szó a turkuiak egyetemi színházáról. (Talán még hallunk felőlük a jövőben.) Az együttes 1959-ben alakult, 80 tagú. Beckett, Sartre, Tennessee Williams művei éppúgy repertoáron szerepeltek, mint finn szerzők, köztük a színház tagjai alkottak is. Igen népszerű technikai apparátussal dolgoznak, jelmezeik, kelleik, világítás- és hangmegoldásaik kiforrott, egy-egy gárda munkájáról tanúskodnak.

Az egyetemi színházi napok utolsó előadása a Szegedi Egyetemi Színház Miként című darabja volt. S a dilemma tulajdonképpen a Tizenkét szék és az azután

látott Miként összevetéséből adódik. Sok-sok bizzar ötlet, néhány okos, szellemes (megkockáztathatjuk: néha parádés) jelenet, átgondolt szerkesztés és legalábbis megkérdőjelezhető végkicsengés lehetne az utóbbi sommás összegezése. Kicsit bővebben taglalva: bizonyos szempontból elkerülhetetlen is az összehasonlítás a turkuiak produkciójával. Legfőképpen a dramaturgia kérdésében. A nyitott színház-, illetve aszociációkeltő modell, ami az Éjszakai előadás kapcsán már utalunk, jóval érettebben, világosabban követhető nyomon a Mikéntben. Világosabban, de nem világosan. Zavaros, néha kifejezetten hatásadásnak és modernkedőnek tűnő betétek, nem megfelelően differenciált, túlságosan ömlesztettnek ható jelenetsor: mindezek nem biztosíthatnak mélyebb hatást, jöllehet a burleszkyszerű szituációkon időnként jókat nevetünk. A kérdés: vajon érdemes-e, ki tudja miféle megmondásból, ennyire mereven ragaszkodni a szegedieknek egyféle abszolút általánosnak és változtathatatlannak hitt dramaturgiához, s újabban — csak saját szerző műveinek feldolgozásához? Mind-ezzel szemben a Tizenkét szék mintát is jelenthetne, s korántsem biztos, nem volna-e követendő. Eppen a fejlődés, a színvonal további emelése érdekében.

Hiszen a módszer, „miként” egy-egy egyetemi színház előadása születik, nem feltétlen és kizárólagos érvényű. Lehet „úgy is”, de talán lehetne — „eként” is.

Domonkos László

Könyvek a Lenin-évfordulón

A felszabadulástól napjainkig a Szikra és a Kossuth Könyvkiadó Lenin műveiből összesen 203 kiadást jelentett meg több mint 3,7 millió példányban. Könyvkiadásunk az idén is számos kiadvánnyal emlékezik meg a nagy forradalmár politikus születésének 108. évfordulójáról.

Az idén került a könyvesboltokba Lenin összes műveinek 51. kötete, amely az 1919. júliusától 1920. novemberéig tartó időszakból — az intervenció és a polgárháború korából — származó leveleket és táviratokat tartalmazza. A könyvben szerepel egy Kun Bélához írt levél is, s más magyar vonatkozású irás is található benne.

Diszkidásban, gyűjteményes kötetben adja közre a kiadó Leninnek Magyarországról szóló írásait. A népszerű Marxizmus-leninizmus klasszikusainak kiskönyvtársorozatban jut el az olvasók-

hoz az „Egy lépés előre, két lépés hátra” című tanulmány. Újdonság, hogy a Kossuth Kiadó Lenin több művét is az ungvári „Karpoti” kiadóval közösen jelenteti meg; így készül „A szocialista gazdaságról” című kötet. (MTI)

Műsorajánlat

A szegedi dzsessznapot rendezi meg a Magyar Rádió a szegedi Ifjúsági Ház és a Bartók Béla Művelődési Központ ma, szombaton este fél 7 órai kezdettel, két koncertet tartva az újszegedi Sportcsarnokban. A közreműködők: Carmel Jones, a Pege-Szakcsi-Jávori trió, az Elektrik Circus, a Janus Munkács kvintett, az újvidéki rádió bigbandje, Gallusz György

kvartettje, a Hat Szív együttes, a Molnár és a Benkó dixieland, Füstli Balogh Gábor együttese, valamint Deseő Csaba kvintettje. Vincze András grafikus- és festőművész „Állomások — metamorfózisok” című, harminc év keresztmetszetét bemutató kiállítása nyílik meg ma, szombaton délután 6 órakor a Bartók Béla Művelődési Központban. A grafikai lapokat és festményeket bemutató tárlatot Tandi Lajos, a Dél-magyarországi munkatárs nyitja meg. Közreműködik Nagy Zoltán színművész.

A Móra Ferenc Múzeum múzeumi matiné-sorozatának keretében holnap, vasárnap délelőtt 11 órakor „Hangszerek és együttesek” címmel a gitárt és a lantot bemutató és megszólaltatja: Kecskés András.

A Hanglémezbarátok klubjának soron következő összejövetelére holnapután, hétfőn délután 6 órakor kerül sor a TIT Kárázs utca 11. szám alatti klubhelyiségében. Chopin, Rubinstein, Pollini címmel dr. Szűts István tart előadást.

A Galaktika Szabadegyetem soron következő foglalkozásának keretében holnapután, hétfőn este 7 órakor a szemészeti klinika tantermében Jövőnk és a tudományos-technikai forradalom címmel dr. Berecz György tudományos főmunkatárs tart előadást. Az előadás után az időablakai című tudományos-fantasztikus film vetítik.

A Filmbaráti Kör vasárnap délelőtti előadásra rendhagyó módon 8 órakor kezdődik a Vörös Csillag moziban. (A Vörös és fekete című kétrészes filmet mutatják be.) A Fáklya moziban a szokásos időpontokban, fél 9-kor és fél 3-kor kezdődnek az előadások.

Gémes Eszter:

Mindig magam

10.

Visszatérve az iskolához, unokatestvérem, Gémes János is kezes-lábasban járt, jó nagy farka is volt. A nagyobbak azzal mulatták magukat, hogy elkapták a farkát, az meg elesett, és sírt. A gyermek, mikor hazament, alig tudta elmondani a panaszát. Többször is belekezdett.

— Edös szülém! Bűhühü. Gota Miska, bűhühü, rángati a farkam, bűhühü. — Jani szüleje panaszt tett a tanítónál, be is szüntette a farokrángatást.

Az iskola nekem igen passzott, mindig ott szerettem volna lenni. A jószágokat nekem kellett legeltetni, alig virradt, keltem fel. Anyám sohasem költött, magamtól keltem fel. Igaz, a többi is úgy csinált. Már második osztályos koromban rossz tanulót adtak mellém, akit tanítani kellett déli szünetben.

En aztán olyan eréllyel gyomroztam, hogy annak meg kellett tanulni. Kaptam a másikat, nem volt terhemre, inkább örültem neki, hogy magamtól adhatok másnak. Azután már harmadik osztályos koromban nekikadtam magam az olvasásnak. A tanító azt mondta, hogy Széll és Porzolt Kálmán a miniszteriumban kívívta, hogy a tanyai népi iskolák kapjanak vándor könyvtárat. Így kapott az alsóbalástyai iskola is, egy felnőtt és egy mesekönyvtárat. Mesekönyvet csak akkor olvastam, ha a kisebbeknek kellett felolvasni. Csak három gazda hordhatott könyvet a könyvtárból. Gajdacs (nemes eredet), Széll nagybirtokos és Gémes földműves, az apám. Amit az

apám elolvasott, azokhoz tartozott az Egri csillagok, Csatakepek, Bárdy család, Könyves Kálmán, Grant kapitány gyermekei, Bőrharsnya, Utolsó Mohikán, Ko Vadász. Mivel négyen is szeretünk volna egy könyvet olvasni, úgy oldottuk meg, hogy négyen az asztal mögé ültünk; apám, meg a három lány. Az asztal fellett volt a lámpa, dróton csüngött le a gerendából. Hol az egyikünk, hol a másik olvasott hangosan, a többi hallgatta, így egy könyvet négyen olvastunk el egyszerre. Nekem akkor sem volt íze ennek az olvasásnak, ma sem volna. Méghozzá szerelmes rész is következett, itt-ott azokban a könyvekben is. Szégyelltem felolvasni, ha átugrottam, apám észrevette, elvette tőlem a könyvet, és ő olvastt. Engem az olvasás csak úgy üdít, ha csend van, magamnak olvasok. De mindig megzavartak, gondolhatni, amikor olyan népes család voltunk. Anyám feküdt, ha mi olvastunk, őt nem érdekelte. Olykor-olykor felébredt, mindig mondta:

— Hagyják kendtek már abba, mire való az ilyen haszontalanság predálni a petroliumot?

Ő szegény egy betűt sem tudott írni, csak a keze vonását. Valóban sokszor elsötétedett a lámpa, a petróleum kifogyott belőle, így hagytunk fel az olvasással.

Iskolába járásunk ideje alatt volt egy borzalmunk. Alig múlt el egy pár hét, fejtejtűt kaptunk. Annyi közül mindig volt olyan, aki nem takarította a gyermeke fejét.

Reggel visszafelé, az arcunkra lefésültük a hajunkat, letérdeltünk anyánk elé, akinek az ölébe egy fehér ruha volt terítve, arra sürdte a fejünket, minden áldott nap. Milyen nehéz volt a haját ismét visszafésülni! Még ha nem is talált, sürdte, mert azt mondta: pár nap alatt is elszaporodik. Ha rittunk, azt mondta:

— Minek gyugitok össze a fejeteket tetvessel?

Aztán a tanító üzent a szülőknak, hogy takarítsák a lányok fejét, és akit tudott, hogy tetves, egymás mellé ültette. Volt olyan anya, hogy petróleummal kente be a lánya haját.

(Folytatjuk.)